

POSTANOWIENIE

Dnia 18 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania Szpitala - Klinicznego im. [...] w R.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie
z udziałem M. O., W. T., I. H., P. K. i T. H.
o składki ubezpieczeniowe,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18
marca 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 14 listopada 2023 r., sygn. akt III AUa 906/22,

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. odstępuje od obciążania odwołującego się kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie, decyzjami z 11
czerwca 2018 r.:

- Nr: [...];
- Nr: [...];
- Nr: [...];
- Nr: [...];

- Nr: [...],

powołując się na przepisy ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne odpowiednio W. T. za okres od września 2013 r. do lipca 2014 r., T. H. za okres od lutego 2015 r. do grudnia 2015 r., I. H. za okres od stycznia 2013 r. do czerwca 2015 r., M. O. za okres od stycznia 2013 r. do grudnia 2015 r. i P. K. za okres od marca 2014 r. do grudnia 2015 r. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek Klinicznego Szpitala [...] Nr [...] im. [...] w R.. W uzasadnieniu powyższych decyzji organ rentowy odwołując się do ustaleń wynikające z protokołu kontroli z 5 lutego 2018 r. przeprowadzonej przez inspektorów ZUS u płatnika składek stwierdził, że każda z osób, która jest adresatem decyzji w okresie w nim wskazanym była pracownikiem Klinicznego Szpitala [...] nr [...] im. [...] w R. zatrudnionym na podstawie umowy o pracę, za którą Szpital jako płatnik deklarował i opłacał składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne, oraz ubezpieczenie zdrowotne. Każda z osób w okresach objętych decyzjami oprócz umowy o pracę zawartej ze Szpitalem miała także zawartą umowę o świadczenie usług zdrowotnych z NZOZ R. i w ramach tej umowy wykonywała pracę na rzecz własnego pracodawcy, tj. Klinicznego Szpitala [...] nr [...] im. [...] w R.. Organ rentowy powołując się na przepis art. 8 ust. 1 i 2 a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stwierdził, że w rozumieniu tego przepisu, który rozszerza pojęcie pracownika dla celu ubezpieczeń społecznych, każdy z adresatów decyzji, który był pracownikiem Szpitala realizując umowę o świadczenie usług medycznych zawartą z NZOZ R. faktycznie wykonywał pracę na rzecz własnego pracodawcy, a w związku z tym płatnikiem składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne oraz na ubezpieczenie zdrowotne, z tytułu tej umowy jest Kliniczny Szpital [...] nr [...] im. [...] R..

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 15 czerwca 2022 r. (sygn. akt IV U 1619/21), wydanym w sprawie Klinicznego Szpitala [...] nr [...] im. [...] w R. przy udziale: M. O., P. K., I. H., T. H., W. T., przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rzeszowie o

składki ubezpieczeniowe: oddalił odwołania i nie obciążył Klinicznego Szpitala [...] nr [...] im. [...] w R. kosztami zastępstwa procesowego poniesionymi przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie.

Na skutek apelacji Klinicznego Szpitala [...] nr [...] im [...] w R., Sąd Apelacyjny w Rzeszowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 14 listopada 2023 r. (sygn. akt III AUa 906/22): oddalił apelację (pkt I wyroku) oraz nie obciążył skarżącego kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu apelacyjnym (pkt II wyroku).

Skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego wywiódł odwołujący, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w części, tj. w pkt I (w zakresie dotyczącym zainteresowanych: M. O., I. H., P. K. oraz T. H.).

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

I. naruszenie przepisów postępowania jako błąd pierwotny, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

- art. 387 § 21 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. — za sprawą nie wskazania przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa włącznie, dla podjętego rozstrzygnięcia oraz nie odniesienie się w sposób przekonujący do zgłoszonych w apelacji zarzutów odwołującego, co uniemożliwia prawidłowe odczytanie przez strony i zweryfikowanie przez Sąd Najwyższy motywów prawnych jakimi kierował się Sąd wydając zaskarżone orzeczenie, co powoduje, że orzeczenie wymyka się spod kontroli jurydycznej;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 8 ust. 2a w zw. z art. 18 ust. 1a oraz art. 4 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 wraz z późn. zm.) — zwana dalej „ustawą systemową” — poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że zainteresowani jako przedsiębiorcy, którzy zawarli umowy cywilnoprawne z innym przedsiębiorcą winni być traktowani jako pracownicy odwołującego, w sytuacji, gdy nie posiadali w tym zakresie zawartej umowy o pracę z odwołującym;

2. art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 4 pkt 2 lit. d ustawy systemowej — za sprawą niewłaściwego zastosowania poprzez ich pominięcie i nie przyjęcie przez

Sąd II instancji, że przedsiębiorcy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu i są równocześnie płatnikami składek na ww. ubezpieczenie społeczne;

3. art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 162 wraz z późn. zm.) oraz art. 353¹ k.c. — poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że swoboda umów przysługująca zainteresowanym jako przedsiębiorcom oraz ich kontrahentom, którzy także są przedsiębiorcami, doznaje ograniczenia wobec braku wyraźnego ograniczenia ustawowego, a łącząca ww. strony umowa *de facto* nie wywołuje skutków prawnych w prawie ubezpieczeń społecznych, wobec uznania, iż zainteresowanych i odwołującego łączy stosunek pracy oraz poprzez przyjęcie, że działalność gospodarcza nie jest zorganizowaną działalnością zarobkową, wykonywaną we własnym imieniu i w sposób ciągły, a jest jedynie działalnością pozorną ukrywającą stosunek pracy;

4. art. 5 k.c. — poprzez jego pominięcie przy rozstrzyganiu niniejszej sprawy, w tym nie uwzględnienie, trudności jakie wiążą się dla odwołującego z naliczaniem składek na ubezpieczenie społeczne za zainteresowanych w odniesieniu do ich umów jako przedsiębiorców z podmiotami trzecimi.

Z uwagi na stawiane zarzuty, skarżący wniósł o:

1. wstrzymanie przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wykonania w całości prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie oraz poprzedzających go decyzji, z uwagi na fakt, że wykonanie ww. wyroków oraz decyzji wyrządzi niepowetowaną szkodę odwołującemu, skoro w wyniku ustalenia nowych podstaw wymiaru składek, odwołujący zobowiązany jest do uiszczenia składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz zdrowotne w nowej, dużo wyższej wysokości kilkudziesięciu tysięcy złotych;

2. rozpoznanie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy na rozprawie;

3. uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie w zaskarżonej części, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za wszystkie instancje, w tym także o kosztach

postępowania kasacyjnego, o przyznanie, których, wg norm prawem przewidzianych na rzecz odwołującego, wskazując równocześnie wytyczne, co do kierunku i sposobu rozstrzygnięcia sprawy.

Skarżący wniósł także o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ w jego ocenie skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem jego zdaniem Sąd II instancji rażąco naruszył przepisy prawa materialnego i procesowego oraz zignorował stanowisko i zarzuty strony odwołującej uznając, że zainteresowani jako przedsiębiorcy są w rzeczywistości pracownikami odwołującego, pomimo, iż prowadzili działalność gospodarczą w sposób zorganizowany, zarobkowy, wykonując ją we własnym imieniu, w sposób ciągły i dla podmiotów także innych niż odwołujący, co stanowi naruszenie podstawowych zasad swobody umów i wolności prowadzenia działalności gospodarczej. Z tych też powodów należy zdaniem skarżącego uznać niniejszą skargę kasacyjną za oczywiście uzasadnioną.

W odpowiedzi na wywiedzioną skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej wnioskodawcy do rozpoznania, oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku jej przyjęcia oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego nie kwalifikuje się do przyjęcia.

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia

skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przy powołaniu się w skardze kasacyjnej na przesłankę przedsądu, jaką jest jej oczywista zasadność, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Wymaga również przypomnienia, że w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Ustawodawca nieprzypadkowo bowiem, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w

oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c., obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Wniosek skarżącego nie spełnia wymagań przemawiających za przyjęciem jego skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący ogólnikowo podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem Sąd II instancji rażąco naruszył przepisy prawa materialnego i procesowego uznając, że zainteresowani jako przedsiębiorcy są w rzeczywistości pracownikami odwołującego się, mimo iż prowadzili działalność gospodarczą w sposób zorganizowany, zarobkowy

wykonując je we własnym imieniu. Skarżący więc w żaden sposób nie uzasadnił swojego stanowiska. Natomiast w krótkim uzasadnieniu wniosku skarżący podniósł, że w ramach skargi kasacyjnej zaprezentował argumenty wskazujące na oczywistą zasadność skargi. Jak już wyżej podniesiono wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej winien być uzasadniony odrębnie od uzasadnienia zarzutów skargi kasacyjnej. Dlatego też, tak uzasadniony wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, już z tej przyczyny, nie mógł odnieść żadnego skutku. Również twierdzenie o oczywistym naruszeniu przepisów prawa procesowego, tj. art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c., nie zostało w żaden sposób uzasadnione. Nie wystarczy samo twierdzenie, że Sąd nie rozpoznał wszystkich zarzutów apelacyjnych - bez stosownego, odrębnego od uzasadnienia zarzutów kasacyjnych, uzasadnienia w tym zakresie.

Wobec twierdzeń skarżącego, że zainteresowani, jako przedsiębiorcy podlegali ubezpieczeniom z tego tytułu, a nie ubezpieczeniom pracowniczym z tytułu zatrudnienia w Szpitalu, należy podnieść, że kwestia ta była przedmiotem wypowiedzi w wyroku Sądu Najwyższego z 21 września 2017 r., I UK 370/16 (LEX nr 2357398), który podkreślił, że błędne jest założenie, że działalność gospodarcza jest wyłączona z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, bo przepis ten podmiotowo odnosi się tylko do ubezpieczonych z art. 6 ust. 1 pkt 4 (zleceniobiorców), a nie do ubezpieczonych z art. 6 ust. 1 pkt 5 (prowadzących działalność gospodarczą). Sąd Najwyższy w powołanym wyroku wyjaśnił ponadto, że istotą stosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest umowa zawierana przez pracownika z pracodawcą (lub z osobą trzecią), czego nie zmienia to, że pracownik występuje jako przedsiębiorca (samozatrudniony). Wykonywanie działalności gospodarczej wymaga bowiem zawarcia indywidualnej umowy przez prowadzącego działalność gospodarczą i dopiero ta umowa, a nie sama działalność, określa treść zobowiązania. Warto podkreślić, że identyczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniach: z 25 maja 2018 r., I UK 475/17 (LEX nr 2559396) oraz z 23 czerwca 2022 r., I USK 472/21 (LEX nr 3455690). Innymi słowy, zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej uzasadnia umowa (z pracodawcą lub osobą trzecią), na podstawie której pracownik wykonuje pracę, której beneficjentem jest pracodawca. Przedstawiona argumentacja oznacza zatem, że skarga kasacyjna nie

spełnia przedstawionych wyżej kryteriów określających oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia. Skarżący nie został obciążony kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej, na podstawie art. 102 k.p.c.

[SOP]

[r.g.]